ВАРЛАМ ШАЛАМОВ
СПЕЦИАЛНА ПОРЪЧКА

Превод от руски: Александър Талаков, 1994

chitanka.info

След 1938 година Павлов получи орден и ново назначение — народен комисар на вътрешните работи в Татарската република. Пътят вече бе показан — цели бригади се занимаваха с копаене на гробове. Пелаграта и апашите, конвоят и алиментарната дистрофия правеха каквото можеха. Закъснялата намеса на медицината спасяваше когото можеше или по-точно каквото можеше — оцелелите завинаги преставаха да бъдат хора. По това време в лагера Джелгала от три хиляди души „списъчен състав“ на работа излизаха 98 — останалите бяха напълно освободени от труд или се числяха в безкрайни „оздравителни пунктове“, „оздравителни групи“ или сред временно освободените.

В големите болници започнаха да хранят по-добре и думите на Траут — „за да бъде лечението успешно, болните трябва да се хранят и мият“ — станаха много популярни. Пак там бе въведено диетично хранене — няколко различни „менюта“. Наистина, продуктите не бяха кой знае колко разнообразни и често пъти „менютата“ почти по нищо не се различаваха едно от друго, но все пак…

На болничната администрация бе разрешено за особено тежките случаи да се приготвя храна по „специална поръчка“ — извън болничното меню. Лимитът на тези „специални поръчки“ беше малък — една-две на триста болнични легла.

Лошото бе там, че болният, на когото се изписваше „специалната поръчка“ — палачинки, кюфтета от месо или нещо също толкова приказно, — вече се намираше в такова състояние, че не можеше да преглътне каквото и да било, и след като опиташе с лъжицата едно или друго „блюдо“, извръщаше глава, обзет от предсмъртно изтощение.

По традиция тези царски остатъци се дояждаха От съседа по легло или от онзи болен-доброволец, който се грижеше за тежко болния и помагаше на санитаря.

Това бе парадокс, антитеза на диалектическата тирада. Специалната поръчка се даваше тогава, когато болният вече не беше в състояние да яде каквото и да било. Единствено възможният принцип, заложен в основата на практиката на „специалните поръчки“, бе следният: на най-изтощения човек, на най-тежкия случай.

Затова изписването на „специалната поръчка“ стана предзнаменование, символ на приближаваща смърт. Болните би трябвало да се страхуват от „специалните поръчки“, но съзнанието им

по това време вече биваше помрачено и се ужасяваха не те, а онези около тях, които все още бяха със запазен разсъдък и чувства, обладателите на „първото“ меню от диетичната скала.

Пред завеждащия отделението на болницата ежедневно стоеше този неприятен въпрос, всички отговори на който изглеждаха нечестни — на кого да изпише днес „специалните поръчки“.

До мен лежеше момче на двадесет години — умираше от алиментарна дистрофия, която през онези години се наричаше „полиавитаминоза“.

„Специалната поръчка“ се превръщаше в блюдо, което можеше да си поръча осъденият на смърт в деня на екзекуцията, последно желание, което администрацията на затвора бе длъжна да изпълни.

Момчето отказваше да яде — овесена супа, супа от булгур, овесена и булгурена каша. Когато отказа каша от грис, прехвърлиха го на „специална поръчка“.

— Всичко, разбираш ли, Миша, всичко, каквото пожелаеш, ще ти го сготвят. Разбра ли? — лекарят беше седнал на леглото на болния.

Миша се усмихваше — едва-едва, щастливо.

— Е, какво искаш? Супа с месо?

— Нее… — поклати той глава.

— Кюфтета от месо? Пирожки с месо? Палачинки със сладко?

Миша въртеше глава.

— Е, тогава ти кажи, ти…

Миша изхриптя нещо.

— Какво? Какво рече?

— Галу̀шкѝ.

— Галу̀шки ли?

Миша закима утвърдително с глава и усмихнат, се отпусна на възглавницата. От нея се посипа ситно сено.

На другия ден му свариха „галушкѝ“.

Миша се оживи, взе лъжицата, гребна една галушка от паницата с димяща супа, облиза я.

— Не, не искам, не е вкусна.

Привечер умря.

Вторият болен със „специална поръчка“ беше Викторов — лекарите имаха съмнение, че е с рак на стомаха. Цял месец му изписваха „специални поръчки“ и другите болни започнаха да се

сърдят, че не умира — тогава биха дали скъпоценната порция на някой друг. Викторов не ядеше нищо и в края на краищата умря. Оказа се, че няма рак на стомаха, а най-обикновено изтощение — алиментарна дистрофия.

Когато на инженер Демидов след операция на мастоидита му изписаха „специална поръчка“, той отказа:

— Не съм аз най-тежкият случай.

Отказа категорично и не защото „специалната поръчка“ бе нещо страшно. Не, Демидов смяташе, че няма право на такава дажба, която би могла да помогне на някой друг болен.

Лекарите искаха да му направят добро по официален път.

Това беше то „специалната поръчка“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.